Narodowy Program Ochrony Antybiotyków

AKTUALNOŚCI NARODOWEGO PROGRAMU OCHRONY ANTYBIOTYKÓW

Numer 4/2012

18 listopada Europejskim Dniem Wiedzy o Antybiotykach

Beata Mazińska, Małgorzata Skrzek-Lubasińska, Waleria Hrynieiwcz

Zakład Epidemiologii i Mikrobiologii Klinicznej, Narodowy Instytut Leków, Warszawa

W ostatnim dziesięcioleciu XX wieku rozprzestrzenianie się opornych na antybiotyki szczepów kluczowych bakterii chorobotwórczych stało się jednym z głównych problemów współczesnej medycyny i zdrowia publicznego państw Wspólnoty Europejskiej i całego świata. Od końca lat dziewięćdziesiątych obserwowany jest proces bardzo dynamicznego narastania lekooporności drobnoustrojów powodujący problemy o charakterze klinicznym, epidemiologicznym, społeczno-ekonomicznym i politycznym. Oporność przeciwbakteryjna zarówno patogenów wywołujących zakażenia u ludzi jak i u zwierząt stawała się coraz poważniejszym problemem, i stała się zjawiskiem o charakterze trans granicznym.

Ze względu na powagę zagrożenia dla zdrowia publicznego w ostatniej dekadzie dwudziestego wieku problem antybiotykoodporności stał się przedmiotem coraz większej liczby działań podejmowanych w całej Europie na poziomie regionalnym i krajowym. Dynamika zjawiska antybiotykoodporności i narastające zagrożenie dla zdrowia publicznego wpłynęło na podjęcie w ramach Wspólnoty Europejskiej sprecyzowanych działań mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku w ścisłej współpracy w ramach partnerstwa na szczeblu międzynarodowym. Od końca lat dziewięćdziesiątych zarówno Rada jak i Parlament Europejski wydały szereg dokumentów, wskazujących na globalny charakter zagrożeń dla zdrowia publicznego wynikających ze zjawiska oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe jak również podkreślających konieczność podjęcia i ustanawiających szereg istotnych działań w zakresie przeciwdziałania oporności drobnoustrojów na antybiotyki w tym działań edukacyjnych.

Komisja Europejska w wydanym w listopadzie 2011 roku Komunikacie Komisji do Parlamentu Europejskiego zwraca uwagę na konieczność podniesienia świadomości społeczeństwa , jak i pracowników służby zdrowia na temat oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe oraz znaczenia ich właściwego stosowania poprzez prowadzenie kampanii edukacyjnych. Komisja Europejska zwraca uwagę na fakt, że ponad 50% obywateli UE nadal wierzy w skuteczność antybiotyków w walce z wirusami. W dokumencie podkreśla się znaczenie podejmowanych od 2008 roku działań edukacyjnych w ramach Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach EDWA(1).

Również w wydanym w czerwcu 2012 roku Projekcie konkluzji „Skutki oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe dla sektora medycznego i weterynaryjnego – perspektywa Jedno zdrowie" Rada Unii Europejskiej wzywa państwa członkowskie do dalszych wysiłków w podnoszeniu świado-

mości społecznej w dziedzinie zagrożeń związanych z opornością na środki przeciwdrobnoustrojowe wynikającą z nadmiernego ich stosowania , zwracając szczególną uwagę na wspieranie Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach (2).

I tak, w dniu 18 listopada 2012 roku Europa już po raz piąty obchodziła Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach (EDWA). Został on ustanowiony w 2008 roku przez Komisję Europejską na wniosek Europejskiego Centrum Zapobiegania i Kontroli Chorób.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach jest doroczną inicjatywą europejską w zakresie zdrowia publicznego, której celem jest podnoszenie świadomości społeczeństwa na temat zagrożenia dla zdrowia publicznego wynikającego z narastającej oporności drobnoustrojów na antybiotyki. Dzień stanowi unikatową platformę pozwalającą na rozpowszechnianie w całej Europie informacji oraz danych na temat zjawiska antybiotykooporności i zagrożeń związanych z niewłaściwym stosowaniem antybiotyków.

W Polsce kampania „Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach" realizowana jest w ramach programu zdrowotnego Ministra Zdrowia pn."Narodowy Program Ochrony Antybiotyków na lata 2011-2015".

W ramach kampanii edukacyjnej Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach w Polsce prowadzone były działania o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim. Założeniem kampanii jest podniesienie świadomości i wiedzy ogółu społeczeństwa, pracowników służby zdrowia w tym lekarzy oraz kadry zarządzającej.

WYSTAWA PLAC SZCZEPAŃSKI, KRAKÓW LISTOPAD/GRUDZIEŃ 2012

Podejmowane w ramach kampanii działania jak również przygotowywane materiały informacyjne są corocznie opracowywane i aktualizowane na podstawie wytycznych Europejskiego Centrum Zapobiegania i Kontroli Chorób z zastosowaniem elementów graficznych kampanii jednolitych dla wszystkich państw członkowskich UE.

Plakat dla społeczenstwa

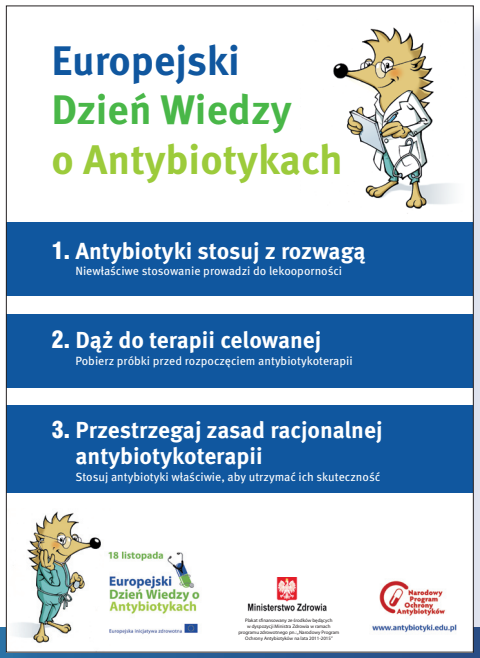

Plakat dla lekarzy

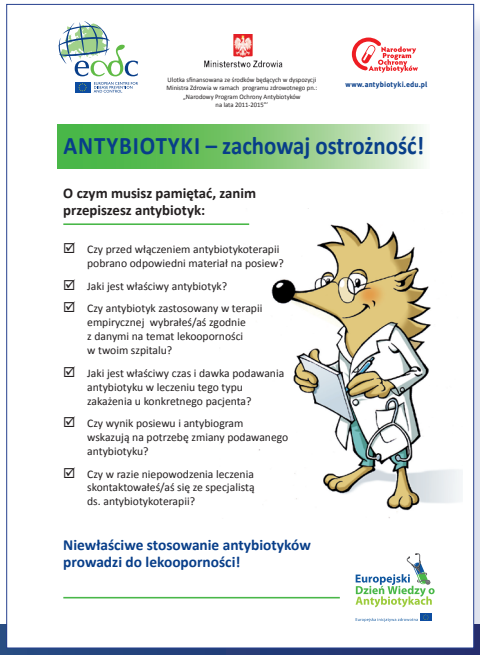

Ulotka dla lekarzy

WYSTAWA PLAC BANKOWY, WARSZAWA LISTOPAD 2012

Opracowane w ramach kampanii ulotki i plakaty informacyjne skierowane zostały do dwóch głównych grup odbiorców

- ✓ lekarze POZ oraz lekarze praktykujący w szpitalach
- ✓ społeczeństwo

Materiały informacyjne skierowane do lekarzy POZ oraz lekarzy praktykujących w szpitalach, propagowały następujące hasła:

- ✓ Antybiotyki stosuj z rozwagą. Niewłaściwe stosowanie antybiotyków prowadzi do lekooporności.
- ✓ Dąż do terapii celowanej. Pobierz próbki przed rozpoczęciem antybiotykoterapii.
- ✓ Przestrzegaj zasad racjonalnej antybiotykoterapii. Stosuj antybiotyki właściwie, aby utrzymać ich skuteczność.

W materiałach informacyjnych skierowanych do społeczeństwa zwrócono szczególną uwagę na przekaz, iż antybiotyki nie są skuteczne w walce z wirusami:

Nie leczą:

- ✓ Grypy
- ✓ Kaszlu
- ✓ Przeziębienia
- ✓ Większości ostrych zapaleń gardła i oskrzeli

Zielony czy żółty katar NIE świadczy o zakażeniu bakteryjnym.

Nie jest podstawą do podania antybiotyku!

Pamiętaj:

- ✓ Nigdy nie stosuj antybiotyku, którego nie przepisał lekarz. Nie lecz się samodzielnie.
- ✓ Nie namawiaj lekarza, by przepisał antybiotyk.
- ✓ Bezwzględnie stosuj się do zaleceń lekarza. Nie przerywaj kuracji nawet, gdy poczujesz się lepiej.
- ✓ Stosuj podstawowe zasady higieny.
- ✓ Badania mikrobiologiczne są przydatne tylko wtedy, gdy zleci je lekarz. Nie decyduj o tym samodzielnie.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach w 2012 roku w Polsce obejmował następujące formy działań:

MATERIAŁY EDUKACYJNE

- ✓ Plakaty, ulotki
- ✓ Wystawa tematyczna 16 plakatów – ekspozycje w urzędach, szpitalach, stacjach sanitarno-epidemiologicznych, placówkach oświatowych
- ✓ Materiały do przeprowadzania lekcji biologii w szkołach ponadgimnazjalnych

TELEWIZJA

- ✓ W dniu 18 listopada 2012 roku 10 sekundowy spot kampanii Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach emitowany był na antenach TVP 1, TVP 2, TVP INFO, TVP Kultura, TVP Polonia

METRO

- ✓ W dniach 16.11.2012, 19.11.2012, 20.11.2012 r. na ekranach stacji metra w Warszawie emitowany był 10-cio sekundowy spot kampanii.

RADIO

- ✓ Wiadomości w radiowych programach informacyjnych
- ✓ Audycje tematyczne min. 1 Program Polskiego Radia, Radio TOK FM, Radio dla Ciebie

PRASA

- ✓ Informacje w prasie codziennej, tygodnikach i miesięcznikach
- ✓ Publikacje w czasopismach specjalistycznych min. Aptekarz Polski, Aktualności bioMerieux

WYSTAWA ZESPÓŁ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYH NR 2 W SIEDLCACH, LISTOPAD 2012

WYSTAWA URZĄD MIASTA W BRODNICY LISTOPAD 2012

INTERNET

Informacje na temat kampanii umieszczane były:

- ✓ na stronach internetowych urzędów miast, państwowej inspekcji sanitarnej, szpitali, towarzystw naukowych, placówek oświatowych
- ✓ portalach informacyjnych np. wyborcz.pl, rzeszowska 24.pl, pozytywne miasto.pl
- ✓ Facebook

W ramach organizacji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach w Polsce w 2012 roku podjęto współpracę z Wojewódzkimi Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi, Urzędami Miast, szpitalami, placówkami POZ, szkołami jak również towarzystwami w tym Stowarzyszeniem Zdrowych Miast Polskich oraz Polskim Towarzystwem Mikrobiologów.

Przygotowane w ramach kampanii EDWA materiały edukacyjne rozpowszechnione zostały na terenie całego kraju we współpracy z Państwową Inspekcją Sanitarną, samorządami lokalnymi w tym min. przy udziale Stowarzyszenia Zdrowych Miast Polskich oraz przy współdziałaniu z przedstawicielami szpitali, placówek POZ, regionalnymi przedstawicielami programu.

Materiały edukacyjne zostały przekazane do propagowania w szpitalach, placówkach POZ, urzędach miast, placówkach oświatowych (szkołach, przedszkolach, żłobkach), na wyższych uczelniach, w domach kultury. Nawiązano również współpracę z wybranymi zakładami komunikacji miejskiej uzyskując zgodę na bezpłatną ekspozycję plakatów kampanii w listopadzie 2012 roku w środkach transportu miejskiego w Warszawie, Gorzowie Wielkopolskim, Zielonej Górze, Zamościu

Z okazji obchodów Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach w Polsce w dniu 20 listopada b.r. w Ministerstwie Zdrowia zorganizowana została konferencja prasowa pn. „Antybiotykooporność – zagrożenie dla zdrowia i życia pacjenta", w której wziął udział Podsekretarz Stanu Igor Radziewicz-Winnicki, prof.dr hab. Waleria Hryniewicz (Narodowy Instytut Leków, Warszawa) oraz prof.dr hab. Marek Gniadkowski (Narodowy Instytut Leków, Warszawa).

W ramach konferencji prasowej przedstawione zostały dwie prezentacje:

- prof.dr hab. Waleria Hryniewicz przedstawiła prezentację „Antybiotykooporność – nowe zagrożenia ze strony patogenów pozaszpitalnych"
- Prof.dr hab. Marek Gniadkowski przedstawił prezentację „Sytuacja alarmowa w leczeniu zakażeń wywoływanych przez pałeczki jelitowe"

Po przedstawionych prezentacjach w czasie dyskusji przedstawiciele Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków odpowiadali na pytania dziennikarzy uczestniczących w konferencji prasowej.

Jak co roku Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach, był także okazją do organizacji licznych spotkań szkoleniowych

dla specjalistów w ochronie zdrowia na terenie całego kraju.

W 2012 roku z okazji EDWA zorganizowano min.

- ✓ V Sympozjum pn."Racjonalna antybiotykoterapia w dobie narastającej lekooporności", Białystok 17.11.2012 r.
- ✓ Forum Ekspertów pt. „Chrońmy antybiotyki", Wrocław 22. 11. 2012 r.
- ✓ Dwie Sesje programu zdrowotnego pn."Narodowy Program Ochrony Antybiotyków na lata 2011-2015" zorganizowane w ramach XVI Sympozjum Naukowego „Postępy w Medycynie Zakażeń", Warszawa 30.11-01.12.2012 r.
- ✓ Warsztaty z okazji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach, Słupsk, 5-6.12.2012 r.
- ✓ Sympozjum z okazji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach, Kraków 8.12.2012 r.
- ✓ Sympozjum z okazji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach, Bydgoszcz 23.11.2012 r.

W listopadzie 2012 r. minął również rok, odkąd Narodowy Program Ochrony Antybiotyków został wprowadzony na Facebooka. Tzw. media społecznościowe mają w Polsce coraz większe znaczenie informacyjne. Już ponad 8 mln Polaków ma swoje konto na tym portalu. To szczególnie ważny kanał informacyjny, gdy bierze się pod uwagę użytkowników najmłodszych – do 35 r. życia. Dlatego też, mimo że racjonalna antybiotykoterapia nie jest głównym przedmiotem zainteresowań osób młodych, uznano, że utrzymywanie stałej, wiarygodnej informacji na ten temat jest bardzo ważnym elementem edukacji społeczeństwa, szczególnie młodzieży.

Na oficjalnym profilu Programu przedstawiono podstawowe informacje o celach i założeniach obchodów EDWA. Zamieszczono ulotki i plakaty skierowane do społeczeństwa a mówiące o racjonalnym stosowaniu antybiotyków. Umieszczono także spoty reklamowe promujące kampanię społeczną związaną z Europejskim Dniem Wiedzy o Antybiotykach. Spoty te cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem internautów. Przez cały rok, raz w tygodniu, specjaliści odpowiadali na najbardziej interesujące internautów pytania dotyczące antybiotyków. Akcja ta będzie prowadzona również w roku 2013. Dodatkowo na profilu NPOA ukazywały się zaproszenia na imprezy i wydarzenia organizowane w ramach Programu: konferencje, warsztaty, wystawy plakatów.

Obecnie program NPOA ma 216 fanów. Biorąc pod uwagę, że listopad i grudzień to okres intensywnych działań związanych z Europejskim Dniem Wiedzy o Antybiotykach, trzeba zaznaczyć, że od 18.11.2011 r.:

- liczba fanów wzrosła trzykrotnie
- liczba znajomych fanów wzrosła o 19,5%
- liczba osób mówiących o wydarzeniach NPOA wzrosła niemal ośmiokrotnie
- zasięg całkowity wzrósł sześciokrotnie

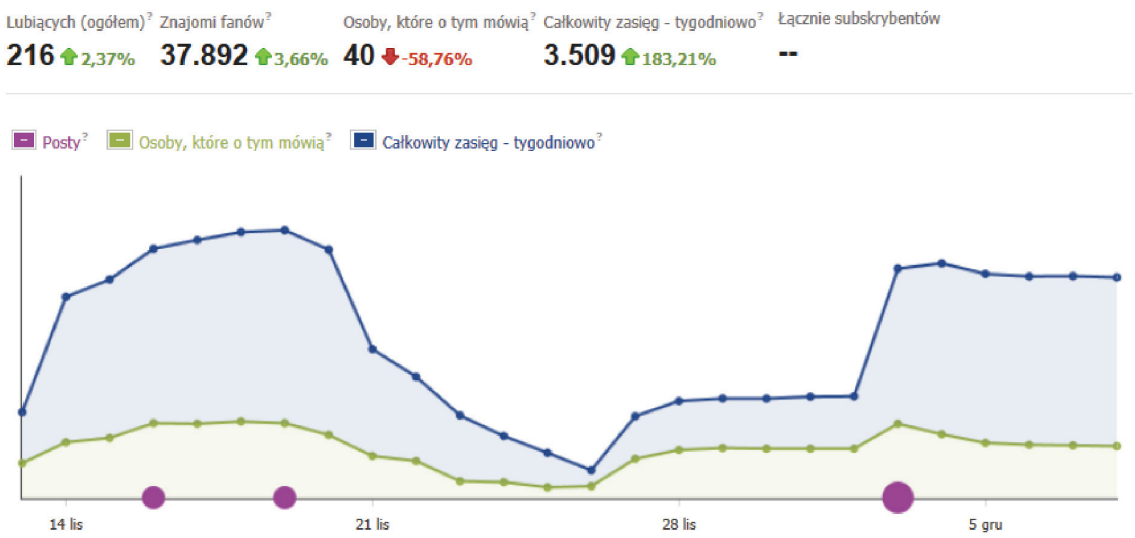

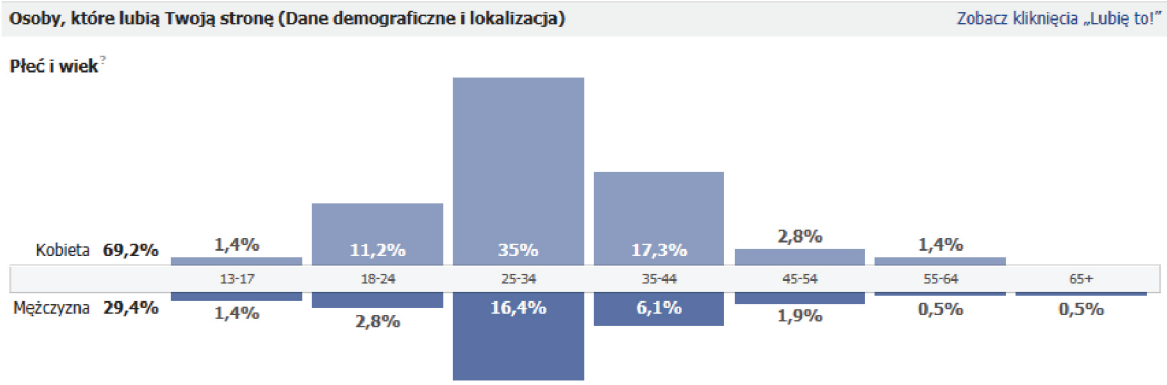

Na dzień 20 grudnia 2012r. o profilu NPOA mówiło 40 osób, całkowity zasięg tygodniowy przekraczał 3,5 tys. Zasięg wirusowy to 37 tys. osób.

Osoby zainteresowane profilem NPOA na facebooku to przeważnie kobiety (69,2%) i osoby w wieku 25-34 lat (51,4%). Jest to grupa wiekowa, która najczęściej ma świadomy kontakt z antybiotykami – albo dla siebie, albo dla swoich dzieci.

Wśród fanów dominują osoby z dużych miast. Program trafił więc tam, gdzie kampania społeczna była najbardziej intensywna. Ale coraz częściej zdarzają się też osoby zainteresowane tematem z małych ośrodków. Dodatkowo, największy odzew na zamieszczane na profilu informacje pochodził z Lublina, gdzie kampania nie była tak intensywna, a gdzie istnieje duży ośrodek akademicki.

Monitoring fanów wskazał, że znaczącą grupą osób zainteresowanych profilem NPOA są studenci medycyny z różnych ośrodków a także lekarze.

Pragniemy podkreślić, że NPOA na swoim profilu korzysta jedynie z naturalnych i wirusowych dróg przekazywania informacji, nie korzysta z reklam i innych płatnych możliwości dotarcia do odbiorców. Oznacza to, że liczby, które przedstawiono powyżej dotyczą osób autentycznie zainteresowanych działaniem NPOA.

Najczęstszą droga pozyskania informacji o profilu NPOA na facebooku są strony:

www.antybiotyki.edu.pl

www.google.pl

Organizatorzy kampanii „Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach" w 2012 roku składają podziękowania wszystkim uczestnikom kampanii, którzy poprzez udział w tegorocznych działaniach przyczynili się do propagowania wiedzy na temat racjonalnej antybiotykoterapii.

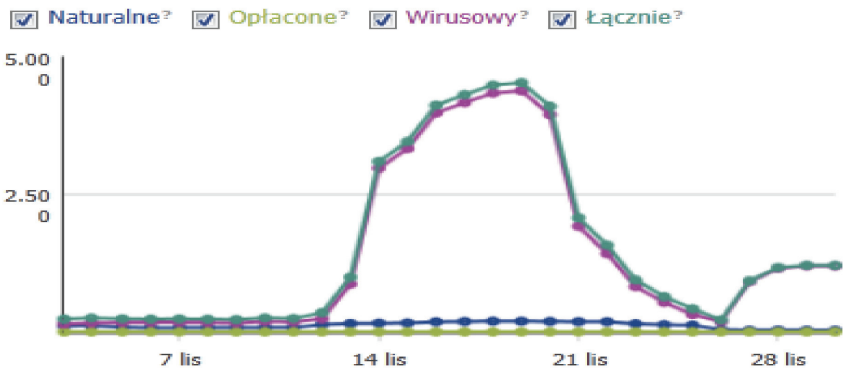

Piśmiennictwo:

1. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Plan działania na rzecz zwalczania rosnącego zagrożenia związanego z opornością na środki przeciwdrobnoustrojowe", Bruksela 15.11.2011

2. Konkluzja Rady Unii Europejskiej z dnia 22 czerwca 2012 r. *Skutki oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe dla sektora medycznego i weterynaryjnego – perspektywa „Jedno zdrowie"* (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 2012/C 211/02)

Ulotka dla spoleczenstwa

Pamiętajmy:
PRZEZIĘBIENIE? GRYPA?
ZDROWIEJ BEZ ANTYBIOTYKÓW!

Biuletyn sfinansowany ze środków będących
w dyspozycji Ministra Zdrowia w ramach programu zdrowotnego pn.:
Narodowy Program Ochrony Antybiotyków na lata 2011-2015.

Ministerstwo Zdrowia

Narodowy Program Ochrony Antybiotyków